

Historie Groot Omroepkoor

Deel 13 - Studioklanken in zilver

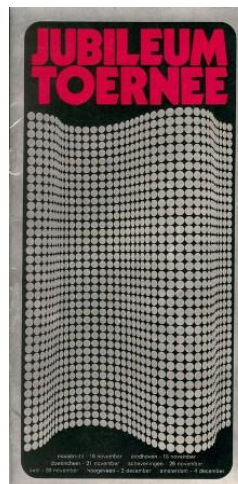
- Ria Raven -

In 1970 bestaat de NOS (voorheen NRU) 25 jaar en daarmee officieel de omroepensembles ook. In de pers wordt veel aandacht besteedt aan dit jubileum maar blijkbaar is het een sober feest, volgens het artikel in de Zeeuwse Courant van 5 november 1970. De NOS kampt met financiële krapte maar het opheffen of terugbrengen van de ensembles van bijvoorbeeld 5 naar 3 was toen "uit den boze".

Het artikel begint met: Bij de viering van het 25-jarig bestaan van het machtige muziekapparaat (5 orkesten en een koor), tezamen ongeveer 400 musici, van de NOS kan men de vraag stellen of het nog verantwoord is, dat er in deze tijd, dat de Nederlandse Omroep niet al te ruim in de financiële middelen zit, zo iets geldverslindends in stand moet worden gehouden. NOS-voorzitter E.A. Schüttenhelm kan daar alleen maar volmondig "ja" op antwoorden.

"Ik vind het verantwoord om vijf orkesten en een koor in stand te houden, omdat ze er zijn!", zegt hij. "En ik vind het een gelukkige zaak, dat ze bestaan! De orkesten en het koor zijn ontstaan uit de pluriformiteit van de omroepen, die voor de oorlog allemaal eigen orkesten telden."

"Ik ben blij en trots, dat de omroep dit machtige apparaat beheert. Ik geef toe, dat de omroep gekweld wordt door schaarse geldmiddelen, maar als er een prioriteit is, dan is dat het behoud van het omroepkoor en de orkesten van de NOS: een uniek nationaal bezit, zoals de Dom van Utrecht er een is."

Middeleeuwen tot op de huidige dag PROV. ZEEUWSE COURANT 5-11-70

Sober 25-jarig bestaan koor en orkesten omroep

Bij de viering van het 25-jarig bestaan van het machtige muziekapparaat (5 orkesten en een koor), tezamen ongeveer 400 musici, van de NOS kan men de vraag stellen of het nog verantwoord is, dat er in deze tijd, dat de Nederlandse omroep niet al te ruim in de financiële middelen zit, zo iets geldverslindends in stand moet worden gehouden. NOS-voorzitter E. A. Schüttenhelm kan daar alleen maar volmondig 'ja' op antwoorden.

"Ik vind het verantwoord om vijf orkesten en een koor in stand te houden, omdat ze er zijn!", zegt hij. "En ik vind het een gelukkige zaak, dat ze bestaan! De orkesten en het koor zijn ontstaan uit de pluriformiteit van de omroepen, die voor de oorlog allemaal eigen orkesten telden."

"Ik ben blij en trots, dat de omroep dit machtige apparaat beheert. Ik geef toe, dat de omroep gekweld wordt door schaarse geldmiddelen, maar als er een prioriteit is, dan is dat het behoud van het omroepkoor en de orkesten van de NOS: een uniek nationaal bezit, zoals de Dom van Utrecht er een is."

Niet inkrimpen

Daaraan voegt mr Wagenaar, programmacommissaris NOS-radio, toe, dat er zelfs nog nooit overwoegen is om het aantal orkesten in te krimpen (bijvoorbeeld van vijf terug te brengen op drie). Er is een bindende afspraak met de vakbonden, dat fusies — een de laatste jaren veel voorkomend maatschappelijk verschijnsel — taboe zullen zijn bij de orkesten en het koor van de omroep.

De NOS heeft echter wel begrepen, dat men voor de vierhonderd zangers en instrumentalisten, die zwaar op de omroeplooslijst drukken, een taakverbreiding moet zoeken. Dat is dan ook na 1968 in belangrijke mate gebeurd. De orkesten en het koor moeten ook meewerken aan televisieuitzendingen, aan voorstellingen van de Nederlandse Opera (dit jaar zes producties), aan het Holland Festival (in de afgelopen zomer werkten alle vijf orkesten daaraan mee), aan de VARA-matinee's op zaterdagmiddagen in het Concertgebouw, aan grammofoonplaatproducties (meest opvallende plaat, die Leopold Stokowski onlangs met het Radio Philharmonisch Orkest opnam).

De boer op

Het koor en de orkesten zijn na die taakverbreiding steeds meer 'de boer op' en buiten de studio gegaan: er werden veel zaalconcerten overal in het land gegeven, er worden buitenlandse tournees ondernomen. De omroepmusici krijgen de laatste jaren steeds minder te maken met het vroeger gevoelde, als funest ondervonden, gebrek aan contact met het publiek. In de vijftig jaar van het bestaan van het Groot Omroepkoor, het Radio Philharmonisch Orkest, het Omroeporkest, het Radio Kamerorkest, het Promenade Orkest en het Metropole Orkest werden jaarlijks zo'n zeventienhonderd uitvoeringen gegeven, wat een totaal van twintigduizend opties

vert! De vijf zo verschillend gearde orkesten hebben daardoor een bijzonder grote verscheidenheid in de keuze van het repertoire gecreëerd.

Experimenten

De omroeporkesten, die niet zoals de symfonieorkesten in Nederland aan hun eigen publiek en daarom aan een bepaald repertoire vastzaten, konden naar hartelust experimenteren: ontzaglijk veel moderne muziek, vooral van Nederlandse componisten, kon worden uitgevoerd, wat een bijzonder grote bijdrage betekende aan de Nederlandse muziekcultuur.

Het buitenland, dat meermalen verbazing en jalousie toonde over het bezit van de muziekapparaat van de NOS, is een gretig afnemer van de muziek die het koor en de orkesten spelen: in 1969 gingen veertienhonderdtwee banden naar lander van de A (Australië) tot de Z (witserland).

Het gebrek aan financiën heeft de NOS verhinderd de oorspronkelijk grootste plannen, die men koesterde voor deze jubileumviering uit te voeren. Men heeft het daarom gelaten bij een volgende week woensdag 11 november te houden receptie in de NOS-televisiestudio in Hilversum en bij zeven openbare concerten in het land, waarbij men vooral is uitgegaan van een goede geografische spreiding en aan zaden (onder meer in Axel, Doetinchem en Hoogeveen) die onbekend zijn in het vaderlandse concertleven.

Nederlandse muziek

Het bijzondere van deze concertweek is wel dat uitsluitend werken van Nederlandse componisten (met Nederlandse solisten) van Obrecht tot Eisema ten gehore zullen worden gebracht. Een riskante onderneming daar is de NOS wel van overtuigd, maar men moet rekenen op de volwassene van de Nederlandse concertganger, die dit initiatief op prijs zal stellen, maar ook op de te waarlozen toegangsprijs van een gulden.

Die concerten zijn op 16 november in het Stragebouw in Maastricht, Promenade Orkest onder leiding van Gijsbert Nieuwland, met onder meer Jasperina de Jong, op 18 november in het Philips Ontspannings Centrum in Eindhoven, Radio Kamer Orkest en Omroep Kamerkoor onder leiding van Ernest Bour, op 21 november in Amphion in Doetinchem, Metropole Orkest onder leiding van Dolf v. d. Linden, op 26 november in het Scheveningse Kurhaus, Omroep Orkest en Groot Omroep Koor onder leiding van Henk Spruit, op 28 november in het Cultureel Centrum De Halle in Axel, Radio Kamer Orkest onder leiding van Roelof Krol, het Omroep Kamerkoor, het Omroepdubbeltkwartet en het Radiokoor onder leiding van Antoon Krelage, op 2 december in de Tamboer in Hoogeveen, Omroeporkest en Omroepkoor onder leiding van Leo Driehuis, en op 4 december in het Amsterdamse Concertgebouw, Radio Philharmonisch Orkest onder leiding van Jean Fournet.

Platen

De NOS geeft ter gelegenheid van het jubileum tevens een niet-commerciële en ook niet in de handel verkrijgbare set van twee grammofoonplaten uit, waarop het koor en de vijf orkesten werken uitvoeren van Nederlandse componisten. 'Studioklanken in zilver' is de titel van deze cassette.

In de Jubileumtoernee-uitgave is te zien welke koorleden op dat moment onderdeel uitmaken van het Groot Omroepkoor en er is een toelichting over het Groot Omroepkoor opgenomen. Een onderdeel van de jubileumtoernee was een concert in het Kurhaus in Scheveningen met o.a. een werk van Diepenbrock samen met het Omroep Orkest o.l.v. Henk Spruyt.

bezetting groot omroepkoor

Eerste sopranen

Mirjam Blok-Krieg
Adrienne Buise-Thole
Kitty Donker-Kruis
Lia den Hartog
Winnie Heyenbrock
Aukje Karsemeyer-de Jong
Yolanda Kievit-Piccardt
Leonie Lamme-Smits
Judith v. Rhijn-de Wal
Gepka Schmidt-Krot
Hea Verhagen-Landheer
Hennie Wolffers-Jongert
Wilmy de Zwaan

Tweede sopranen

Mien Boll-Jesse
To Braun-Arenz
Rina Croese
Lydia Gehrels-Stappers
Lucie Heidenreich-Waringa
Isa v. d. Meulen
Stans Pos
Ans Rieke
Mathilde Theissing-
v. Grafhorst
Jeanne Tienpont-
Melcher Tilmes

Eerste alten

Marlene Alblas
Tine Appelman

Bep van Beek-Schmidt
Catharine Hessels
Gerda Hofstede-
Eisenberger
Nini Keulartz-de Vries
Ida Krom
Liesbeth Teipe-Boom
Nel Verhagen-Binnekamp
Nienke Wisman

Tweede alten

Maria Blaas
Wilma Boekel-ter Linde
Darja Börger
Cobie Brijker-Brandt
Lucy Kooy
Els Kortman-de Graaff
Lenie Lasschuit
Wilhelmine Matthès
Wil Mus
Delia van Schaik

Eerste tenoren

Wim Blaauw
Peter de Boorder
Jan Ditmeyer
Han Le Fèvre
Dick de Jong
Cornelis Kalkman
Robert Teipe
Gerard de Vos
Willy Wolffers

Tweede tenoren

Dirk van Beek
Geert de Boer
Piet de Boer
Fred Bongers
Cor Gardenier
Bert v. 't Hoff
Henk Koene
Frans Müller
Wim van der Sluys

Eerste bassen

Frits Braun
Berend Diekerhof
Cor van Dijk
Hans Gimbrère
Wim Lamme
Cor Niessen
Jos Plempers
George Spijkstra
Harm Wind

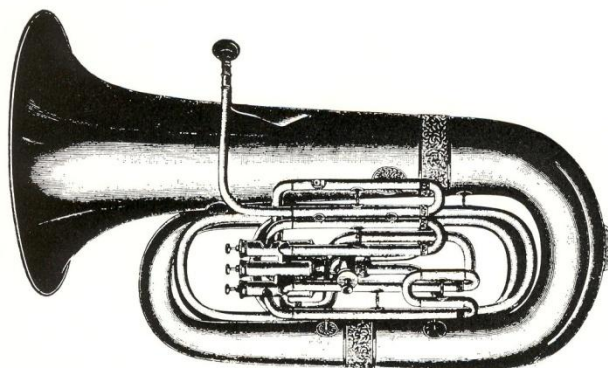
Tweede bassen

Piet Boessen
Frans de Geus
Paul Hofstede
Piet v. d. Meulen
Henk v. Monsjou
Joop Ruivenkamp
Aad de Rijk
Wim van Sante
Wouter Schmidt
Bertus Willems

Scheveningen, Kurzaal
donderdag, 26 november 1970

OMROEPORKEST
GROOT OMROEPKOOR
o.l.v. HENK SPRUYT

met medewerking van:
Wilhelmina Matthès, alt
Gijs Karten, klarinet

programma

1. Concert Overture Johannes Bernardus van Bree
2. Twee Romances opus 116
voor klarinet en strijkorkest Richard Hol
Solist: Gijs Karten
3. Symfonie nr. 4 in c kl. t. opus 19
a. Largo
b. Allegro assai
c. Adagio non tanto
d. Minuetto
e. Trio Carel Anton Fodor
f. Vivace agitato
- P A U Z E
4. Suite uit 'Das kalte Herz' Peter van Anrooy
5. Hymne aan de nacht
(Elegie van Friedrich Hölderlin)
'Musz immer der Morgen'
Soliste: Wilhelmina Matthès Alphons Diepenbrock
6. Hymne op Amstelredam opus 21
tekst Joost van den Vondel
m.m.v. Groot Omroepkoor Rudolf Mengelberg

Het is moeilijk in dit schetsboek de tachtig vocalisten in enige afzonderlijke beelden te vangen. Leiden de vijf omroep-orkesten afzonderlijke levens, het **Groot Omroepkoor** is een ensemble waaruit naar hartelust combinaties kunnen worden gevormd. Op elke gril van het vocale repertoire is men voorbereid: vanaf de (internationaal zo hoog aangeslagen) volledige bezetting onder de naam Groot Omroepkoor, komt men via Radiokoor, Klein Radiokoor, Omroepkamerkoor (respektievelijk 35, 28 en 17 vocalisten) tot wat nog net de naam koor kan dragen zonder dat het à te solistisch wordt: de vocale dubbelkwartetten. Maar al die formaties kunnen weer worden gecombineerd, en zo is voor de veeleisende muziekpraktijk anno 1970 bij de NOS een vocaal apparaat ontstaan van tachtig ervaren professionele zangers en zangeressen, die in niet minder dan achtentwintig combinaties kunnen worden geformeerd. Meindert Boekel, Antoon Krelage, Carel Laôte en Frans Müller zijn de vier dirigenten, die zich sinds jaar en dag van deze zware taak kwijten.

Dat is dan het zilveren beeld van de bijna vierhonderd instrumentalisten en vocalisten van de NOS. Eerste functie: beschikbaar zijn voor de zendgemachtigden die een of meer formaties van deze musici in een uitzending willen plaatsen. Maar de mogelijkheden zijn groter. Dat bewijst de belangstelling van buiten de studio-muren, van het Holland Festival, van de Operastichting, van concert-organisatoren. Ook de functies binnen het NOS-bedrijf nemen toe: vanaf eind 1968 werd aarzelend geëxperimenteerd met televisieconcerten, sinds eind oktober vormen die concerten een vast onderdeel van de werkzaamheden. De specialisering van het repertoire gaat verder: een onafhankelijk muziekinstituut als de NOS-organisatie kan tijd besteden aan werken waaraan vele andere orkesten door hun vaak op de actualiteit gerichte economische verplichtingen wellicht niet toekomen. Niet altijd wordt het belang van deze functies hoog genoeg gewaardeerd. Het lijkt zaak dat de waarde van een zo versatiel en uitgebreid muzikaal apparaat als dat van de NOS ook in die kringen wordt ingezien waar de goede wil tot het doorbreken van artistieke grenzen vaak door praktische factoren wordt geremd. In zilver verpakt, komt deze aansporing wellicht over als een heel compact verlanglijstje, het recht van elke jarige.

Gérard Verlinden

Ter gelegenheid van dit jubileum wordt er een dubbel LP box uitgegeven "Studioklanken in zilver". In deze reeks opnamen laten de jubilerende NOS ensembles, elk naar zijn karakter en specialisaties, de toehoorder een bonte opeenvolging horen van muziekgenres, zo valt te lezen op de hoes.

En hoe bijzonder is de ontwikkeling van de techniek: van LP naar een live-stream lunchconcert van het Groot Omroepkoor. Want 4 maart 2010 om 12.30 traptent dirigent Celso Antunes en de mannen van het Groot Omroepkoor af met a capella werken van Van Diepenbrock (*Tibur* en *Ecce quomodo moritur*) en Ton de Leeuw (*Cloudy Forms*) vanuit studio 1.

Lunchconcert 4 maart met webcast ook na afloop nog te bekijken

Tijdens het derde Lunchconcert van dit seizoen klinkt een voorproefje van *De Vrijdag van Vredenburg* op 5 maart. Op 4 en 5 maart dirigeert Thierry Fischer de Radio Kamer Filharmonie en de mannen van het Groot Omroepkoor. Op het programma van het Lunchconcert staat muziek van de Leeuw, Schubert en Diepenbrock.

Schubert schreef *Gesang der Geister über den Wassern* voor de wat ongebruikelijke combinatie van strijkorkest en mannenkoor. De componist gebruikte voor dit werk een gedicht van Goethe.

Diepenbrock

Het mannenkoor zingt a capella twee stukken van de Nederlandse componist Alphons Diepenbrock (1862-1921). *Tibur* is de oud-Romeinse naam voor Tivoli. De tekst is van de Duitse 'landschapsdichter' Friedrich von Mathisson (1761-1831), een tijdgenoot van Goethe. *Tibur* gaat over dit 'Wassenaar van de Oudheid' vol prachtige landhuizen.

Ecce quomodo moritur justus ('Zie hoe de rechtvaardige sterft') is van geheel andere aard. In de loop der eeuwen hebben uiteenlopende componisten deze religieuze tekst op muziek gezet. Het is een tekst die in het kerkelijk jaar thuishoort op Goede Vrijdag.

Voor de liefhebber: een blik op het originele handschrift van dit stuk.

Webcast

Deze keer was het concert met beeld en geluid ook rechtstreeks via de website van het MCO te volgen. Bekijk hier alsnog de podcast van het lunchconcert van 4 maart.

Toegang tot het Lunchconcert uitsluitend op vertoon van een tijdens kantooruren bij het Muziekcentrum van de Omroep gratis te verkrijgen entreebewijs.

N.b.: Het is niet de bedoeling tijdens het Lunchconcert etenswaren te nuttigen.

Gratis lunchconcert

Donderdag 4 maart, 12.30 uur (deuren open vanaf 12.00 uur)

Duur: ca. 30 minuten

Radio Kamer Filharmonie

Groot Omroepkoor

Thierry Fischer, dirigent

Celso Antunes, koordirigent

Programma

Ton de Leeuw: *Cloudy forms*

Diepenbrock *Tibur*

Diepenbrock *Ecce quomodo moritur justus*

Schubert *Gesang der Geister über den Wassern*, voor mannenkoor en strijkorkest

Muziekcentrum van de Omroep, studio 1

Heuvellaan 33, 1217 JL Hilversum

Vanwege de beperkte parkeerruimte a.u.b. niet met de auto komen.